

неси були релоковані, або ж зовсім припинили роботу в цих регіонах (Одеська, Сумська, Харківська, Миколаївська, Чернігівська, Запорізька, Донецька, Херсонська та Луганська області).

Натомість у регіонах, куди в значній мірі перемістились ВПО та куди релокувався бізнес, приріст єдиного податку значно вище показників минулих років [3].

Висновки. Період воєнного стану та економічної нестабільності несе велике навантаження на місцеві бюджети, норми законодавства постійно змінюються. Проте від поповнення місцевого бюджету залежить допомога військових, підтримка населення, ліквідація наслідків вторгнення тощо.

За 2022 рік велика кількість людей була змушена тікати від війни, залишаючи власні домівки, роботу, та переїжджати в більш безпечні регіони, і у зв'язку з цим виникла потреба у збільшенні робочих місць для забезпечення, підтримки нашої економіки та армії. Так, одним із джерел поповнення може бути підвищення контролю офіційного працевлаштування, зокрема внутрішньо переміщених осіб, створення нових робочих місць, тобто залучення до сплати ПДФО; також ефективно управління земельними ресурсами, систематичний облік землі, і звісно, перевірки орендної плати зможуть доповнювати надходження місцевих бюджетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розділ «Бюджет–Доходи». *Державний веб-портал бюджету для громадян*. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
2. Закон України № 2120–ІХ, від 15.03.2022 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
3. Ігор Онищук. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. *Шведсько-український Проєкт «Підтримка децентралізації в Україні», SALARInternational*. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/16105#:~:text=Загалом%20за%202022%20рік%20до,тобто%20четверту%20частину%20всіх%20надходжень>

Слатвінська М. О.

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

Мишалова Ю. О.

магістрантка (здобувач вищої освіти)
ОП «Управління публічними фінансами»
Одеського національного економічного університету

ПРОБЛЕМИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вступ. Важливість дослідження акцизного податку є найбільш актуальною в наш час, оскільки непрямі податки залишаються стабільним джерелом формування державного бюджету, а акцизний податок – ще й місцевих. Крім фіскального значення він відіграє також вагомую регуляторну роль. А наявність проблемних ас-

пектів його стягнення спонукає до виявлення цих прогалів з метою підвищення його фінансово-регулюючого потенціалу.

Проблематикою акцизного оподаткування займається низка провідних вчених, зокрема: В. Андрущенко, В. Буряковський, Г. Бех, В. Вишневський, Т. Васильців, О. Данілов, А. Дрига, А. Крисоватий, І. Луніна, А. Луцик, І. Лютий, В. Мельник, В. Опарін, А. Соколовська, Л. Сідельникова, М. Слатвінська, праці яких стали теоретичним та практичним базисом дослідження [2, 3]. Втім незважаючи на наявність ґрунтовних досліджень у цій сфері, залишаються не вирішеними деякі проблеми акцизного оподаткування. В умовах швидкоплинності часу та появи нових ендогенних та екзогенних чинників впливу на процес стягнення акцизних податків, посилення форс-мажорних обставин воєнного стану актуалізується необхідність поглибленого дослідження проблематики акцизного оподаткування.

Мета роботи – проаналізувати особливості акцизного оподаткування в Україні, виявити проблемні аспекти та запропонувати шляхи їх усунення.

Основна частина. Акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів, який включається в їх ціну. Він справляється як на території України, так і в європейських країнах. Акцизний податок є одним із перших податків, які використовували практично усі країни світу.

У зарубіжних країнах перелік підакцизних товарів набагато ширший, але в Україні згідно з ПКУ можна виділити такі їх види [1]:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;
- пальне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електрична енергія.

Можна сказати, що шляхом зміни ставок на підакцизні товари в Україні здійснюється вплив на обсяги їх споживання. Особливої уваги набувають регуляторні дії держави щодо обмеження споживання шкідливих для здоров'я товарів (алкоголь та тютюн). Протягом останніх років ставки на ці види підакцизних товарів підвищувалися в геометричній прогресії. Однак адміністрування підакцизних товарів пов'язано з низкою проблем і недоліків, як у сфері функціонування елементів цього податку, так і щодо особливостей його стягнення уповноваженими органами.

Можна назвати основні недоліки механізму справляння акцизного податку, до яких відносяться:

– суттєве підвищення ставок акцизного податку зумовило, з одного боку, зростання цін на підакцизні товари, а з іншого, – збільшення обсягів тіньового обігу підакцизних товарів;

– недостатній рівень захисту від підробок акцизних марок;

– недостатній рівень повноважень працівників податкових та митних органів, задіяних у сфері контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів, а також недостатній рівень відповідальності за їх дії чи бездіяльність у сфері контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

Також проблемою акцизного оподаткування в Україні є досить високі ставки податку. Вони змушують підприємців вести тіньові операції.

Деякі автори вважають, що виробнику навіть байдуже, яку частку прибутку у формі акцизу необхідно віддати державі, адже фактично цей податок сплачує її споживач. Але не лише споживачі повинні сплачувати акцизний податок: «Виробник не може змусити споживача заплатити увесь податок, який стягується з його товару, оскільки збільшення ціни підакцизного товару спричинить зменшення споживання. Тому сплата акцизного податку лягає на плечі не тільки на споживача, який повинен платити більш високу ціну за акцизний товар, а ще й на плечі виробника який із вирахуванням акцизного податку отримує менше коштів. Отже, бюджет отримує надбавку, яку сплачує покупець, та частину прибутку, якою змушений був поступитися виробник. В цьому полягає властивість акцизного податку» [4].

Все більше дискусій відбувається щодо збільшення цін на тютюнові вироби. Від підвищення цін на сигарети виникає певне зниження їх споживання. Однак таке зниження є тимчасовим і протягом 4–6 місяців повертає попит до попереднього рівня (до того, як було підвищено ставки).

Водночас, акцизний податок має низку позитивних ознак, а саме:

– регулярно і швидко надходить до бюджету, що зумовлено стійким попитом населення на цей вид товарів;

– має високу швидкість надходження до бюджету, оскільки його перерахування відбувається відразу після реалізації товару;

– йому притаманна відсутність ризику несплати у випадку нерентабельного виробництва.

Висновки. Виходячи з вищезазначеного можна констатувати, що акцизний податок за своєю природою є невід’ємним джерелом формування бюджету і за наявності проблемних аспектів його стягнення потребує якнайшвидшого їх усунення. Проведене дослідження дає змогу запропонувати такі шляхи усунення виявлених недоліків акцизного оподаткування в Україні:

– забезпечення стабільності ставок податку протягом тривалого періоду;

– привести законодавчу базу України щодо стягнення акцизного податку у відповідність до вимог Директив Ради ЄС;

– розширення прав та підвищення рівня відповідальності працівників податкових та митних органів, задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів.

Запропоновані рекомендації покращать процедуру підакцизного оподаткування в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий Кодекс України від № 2755-17 із змінами та доповненням 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Бех Г. В. Законодавче визначення акцизного збору в Україні. *Податкова політика в Україні та її нормативно-правове забезпечення*: зб. наук. пр. Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. С. 103–106.
3. Дрига А. Б. Активізація акцизного оподаткування в регулюванні соціальних процесів. *Фінанси України*. 2001. № 5. С. 95–106.
4. Луцик А. І. Проблематика та перспективи розвитку специфічного акцизного оподаткування в Україні. 2010. С. 3.

Андрузська К. О.

студентка (здобувачка вищої освіти)

ОП «Муніципальне підприємство» 5 курсу 2 групи
Одеського національного економічного університету

Слатвінська М. О.

завідувачка кафедри фінансів,

д-р екон. наук, проф.

Одеського національного економічного університету

ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРИКЛАДІ БЮДЖЕТІВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Вступ. Активні бойові дії на території України, введення воєнного стану негативно відбилися на економічних відносинах у країні, практично призупинили свою діяльність великі корпорації, які знаходяться в охоплених війною зонах, а їх частка складала половину ВВП держави. У таких складних умовах була продемонстрована здатність місцевого самоврядування до забезпечення стабільності розвитку територій України.

Мета роботи. Проаналізувати тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів та запропонувати напрями збільшення податкових надходжень в умовах воєнного стану.

Основна частина. Про спроможність гідно протидіяти різним викликам, в тому числі й у фінансовому плані, говорять низка науковців [1, с. 18]. Підтвердженням такої спроможності є джерела наповнення дохідної частини місцевих бюдже-